

Rovnost a inkluze ve vzdělávání: Hledání síly skrze diverzity

Vlády a tvůrci vzdělávacích politik se stále více zabývají rovností a inkluzí ve vzdělávání v důsledku několika významných globálních událostí, jako jsou demografické změny, migrační a uprchlická krize, rostoucí nerovnosti a změna klimatu. Tento vývoj přispěl ke zvýšení rozmanitosti a je důvodem k zamyšlení nad tím, jak podpořit větší rovnost a inkluzi všech studentů do vzdělávání. Ve zprávě "Equity and inclusion in education: Finding strength through diversity" [Rovnost a inkluze ve vzdělávání: Hledání síly skrze rozmanitost] z roku 2023 jsou shrnuta hlavní zjištění projektu OECD "Strength through Diversity". Představuje všeobecný rámec pro studium diverzity, rovnosti a inkluze ve vzdělávání a strukturuje analýzu do pěti klíčových oblastí politiky: správa, zdroje, budování kapacit, intervence na úrovni škol a monitorování a hodnocení. Dále uvádí příklady osvědčených postupů a nabízí politické rady pro podporu spravedlivějších a inkluzivnějších vzdělávacích systémů.

Hlavní zjištění zprávy

Vzdělávací systémy se liší v definici a pojetí diverzity, rovnosti a inkluze ve vzdělávání. Každý systém si vytvořil vlastní definice, které odrážejí jeho historii, priority a cíle v oblasti vzdělávání. Na základě průzkumu „Strength through Diversity Policy Survey“ byly v definicích spravedlnosti a inkluze nejčastěji zmiňovány tyto prvky: zaměření na specifické skupiny studentů a případné rozdíly mezi skupinami, důraz na přístup ke vzdělávání pro všechny studenty, poskytování rovných příležitostí všem a pozornost věnovaná diskriminaci nebo vylučujícím praktikám.

Rozdíly v definicích vytvářejí značné problémy pro srovnávací analýzu mezi systémy. Proto projekt přijal specifické definice těchto dvou pojmů, aby poskytl společné chápání spravedlnosti a inkluze při vypracovávání analýzy.

Spravedlivé vzdělávací systémy jsou definovány jako ty, které zajišťují, že dosažení vzdělávacího potenciálu není výsledkem osobních a sociálních okolností, včetně faktorů, jako je pohlaví, etnický původ, domorodý původ, status přistěhovalce, sexuální orientace a genderová identita, zvláštní vzdělávací potřeby a nadání. **Inkluzivní vzdělávání** je definován jako "trvalý proces zaměřený na nabídku kvalitního vzdělávání pro všechny při respektování rozmanitosti a rozdílných potřeb a schopností, charakteristik a vzdělávacích očekávání studentů a komunit, odstraňující všechny formy diskriminace" podle definice UNESCO.

Bez ohledu na přijaté definice neexistuje jediná cesta, kterou by se všechny vzdělávací systémy měly ubírat směrem k rovnosti a inkluzi. Cesta a výzvy pro každý vzdělávací systém budou odlišné a ovlivněné jejich jedinečnou historií, kulturou a demografickým složením obyvatelstva. Zpráva však uvádí **šest klíčových kroků** (shrnuté v [Rámeček 1](#)) které jsou univerzálně relevantní pro vzdělávací systémy usilující o větší rovnost a inkluzi. Tyto kroky by měly být prováděny souběžně, protože pokrok v oblasti rovnosti a inkluze ve vzdělávání vyžaduje všeobecný přístup zahrnující různé oblasti politiky.

Rámeček 1. Šest klíčových kroků na podporu rovnosti a inkluze ve vzdělávání

Vypracovat politický rámec pro rovnost a inkluzi a začlenit jej do všech oblastí vzdělávací politiky

Rozvoj spravedlivého a inkluzivního vzdělávacího systému vyžaduje všeobecný přístup prostřednictvím přijetí komplexního politického rámce, který zajistí, aby vzdělávací systémy zahrnovaly rovnost a inkluzi ve všech relevantních oblastech. Měl by se zaměřit nejen na výsledky žáků, ale také na jejich blahobyt.

Zajistit, aby byl vzdělávací systém flexibilní a reagoval na potřeby studentů

Reakce a flexibilita ve všech aspektech vzdělávacího systému jsou klíčové pro podporu různých studentů a jejich potřeb: prostřednictvím inkluzivních učebních osnov nebo přijetím různých výukových strategií a uplatněním diferencované výuky může vzdělávání reagovat na jedinečné potřeby, nadání a aspirace každého studenta.

Začlenit rovnost a inkluzi jako principy hlavních mechanismů přidělování finančních prostředků i cíleného financování vzdělávacího systému

Způsob přidělování finančních prostředků školám a studentům má zásadní vliv na spravedlnost a inkluzi vzdělávacího systému. Je proto důležité zajistit, aby jak hlavní mechanismy přidělování, tak cílené financování používané v jednotlivých zemích byly navrženy s výslovným cílem podporovat rovnost a inkluzi ve vzdělávání a aby jejich používání bylo vyvážené, aby se předešlo možným nevýhodám.

Zapojit všechny příslušné zúčastněné strany do provádění politického rámce ve školách a třídách a posílit koordinaci

Na utváření a provádění politik na podporu rovnosti a inkluze ve vzdělávání se podílí řada zúčastněných stran (učitelské odbory, rodiče a studenti atd.), a proto by měly být významně zapojeny do celého politického cyklu. Jejich zapojení je klíčové nejen pro uplatňování inkluzivních politik, ale také pro vytváření pozitivního klimatu ve školách a zvyšování povědomí.

Připravit a podpořit učitele a vedoucí pracovníky škol v rozvoji kompetencí a znalostí pro podporu rovnosti a inkluze.

K vytvoření spravedlivého a inkluzivního vzdělávacího prostředí, které podporuje všechny žáky v dosažení jejich vzdělávacího potenciálu, je třeba, aby učitelé byli vybaveni řadou kompetencí, znalostí a postojů. Je zásadní, aby vzdělávací systémy připravovaly a podporovaly učitele v prosazování rovnosti a inkluze, a to jak prostřednictvím počátečního vzdělávání učitelů, tak prostřednictvím dalšího profesního vzdělávání.

Identifikovat potřeby studentů, podporovat je a sledovat jejich pokroky.

Identifikace specifických potřeb žáků je základem pro podporu rovnosti a inkluze ve vzdělávání: to zahrnuje využití diagnostických hodnocení k identifikaci obtíží žáků při učení, plánování vhodné podpory, vybavení učitelů nástroji, jako jsou individuální vzdělávací plány, přizpůsobení a úpravy učebních osnov, a využívání různých formátů hodnocení ke sledování pokroku žáků inkluzivním způsobem.